

США ТА УКРАЇНА

УДК 327 (73+477)

<http://doi.org/10.17721/2521-1706.2016.02.69-77>

Наталія Городня,

доктор історичних наук, доцент,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

ДЛЯ ЧОГО АМЕРИЦІ ПІДТРИМУВАТИ УКРАЇНУ?

***Анотація.** Висвітлюються основні чинники підтримки Америкою України в умовах російської агресії та місце України в системі національних інтересів США. Показано, що до російської агресії США надавали пріоритетного значення відносинам з Росією, порівняно з іншими державами пострадянського простору, включаючи Україну. Зацікавленість Америки Україною обумовлювалася передусім геополітичними розрахунками, пов'язаними з її стратегічним розташуванням між Росією і Європою. Стан російсько-українських відносин був важливим індикатором напрямку розвитку Росії і перспектив її взаємодії з Європою.*

Підтримка Америкою України в умовах обумовлюється: по-перше, неприпустимістю дій Росії, що грубо порушують міжнародні норми, руйнують повоєнний порядок в Європі і загрожують безпеці європейських союзників США; по-друге, зобов'язаннями США перед Україною за Будапештським меморандумом 1994 р.; по-третє, статусом Америки як світового лідера, обов'язком якого є підтримка і зміцнення міжнародного порядку, ґрунтованого на правилах, включаючи захист прав малих і середніх держав; по-четверте, традиціями американської політики щодо підтримки демократичних і ліберальних цінностей, які втілюються в українській «Революції гідності». Так звана «українська», а насправді російська криза, спричинена кремлівською політикою ревізіонізму, є свідченням значних змін, що відбулися в світі з початку XXI ст. Її результати визначають, якими будуть правила гри у світовій політиці, міжнародний порядок і місце у ньому Америки.

***Ключові слова:** політика США щодо України, агресія Росії проти України.*

З початку російської агресії США надали Україні значну підтримку, яка дозволила їй вижити і продовжити протистояння агресії Росії, держави-гіганта з ядерною зброєю і постійним місцем у Раді Безпеки ООН. Хоч підтримка України з боку ЄС і окремих європейських держав також є критично важливою, вона може бути ефективною лише у партнерстві зі США.

Більшість українців сприймають американську допомогу як належне і справедливо вважають її недостатньою для того, щоб припинити російську агресію. Проте підтримка Америкою України не обумовлена традиціями її зовнішньої політики, її історичними зв'язками з нашою країною чи підтримкою ідеї української національної державності під час її перебування у складі Російської імперії й СРСР. Для багатьох американців територіально віддалена і не досить перспективна з економічної точки зору Україна не є тим напрямком, у якому США повинні витратити свої, хоч і великі, але обмежені, ресурси.

Метою цієї статті є висвітлення причин підтримки Америкою України в умовах російської агресії та місця України в системі національних інтересів США.

Дослідження політики США постбіполярного періоду свідчать про пріоритетність їхніх відносин з Росією, порівняно з іншими новими незалежними країнами пострадянського простору. Вона обумовлювалася розмірами території і ресурсів Росії, її ядерним статусом, місцем у Раді Безпеки ООН, економічними інтересами США, традиціями взаємодії між Вашингтоном і Москвою, а також важливістю Росії як партнера Америки в урегулюванні численних регіональних і глобальних проблем у сфері безпеки [2; 9; 16].

Політика Америки щодо України значною мірою залежала від її відносин з Росією. За аналізом відомого британсько-канадського експерта в українських справах Тараса Кузіо, кожного разу, коли Захід був не зацікавлений в Україні чи розчарований нею, він розвивав партнерство з Росією, і навпаки, розчарування Росією призводило до розвитку партнерства з Україною [9, р. 22].

Після розпаду СРСР у США сформувалися два основні підходи до країн пострадянського простору. Перший – «передусім Росія» («Russia-first»), відомий також як «поміркований глобалізм», наголошував на першочерговій важливості для американських інтересів відносин з Росією. Згідно з ним, найбільшою загрозою для США була слабка Росія; наміри ізолювати чи послабити її були небезпечними, бо ображені патріотичні почуття росіян могли спричинити розвиток агресивного націоналізму, підштовхнути Росію до ворожої щодо Америки і Європи політики. Представники цього напрямку визнавали провідну роль Росії у руйнуванні радянської тоталітарної держави, а також її інтереси на пострадянському просторі. На їхнє переконання, без демократичної Росії не могло бути інших демократичних пострадянських держав [6].

Другий підхід, який ще називають «радикальним глобалізмом», акцентував на необхідності надання підтримки іншим пострадянським державам, крім Росії [6]. Представники цього напрямку вважали, що Росія була ненадійним партнером, перспективи її політики були невизначені, а відновлення Російської імперії, можливе через підпорядкування колишніх республік СРСР, було загрозою для національних інтересів США. Вони підкреслювали значення України як ключової держави у відносинах між Європою і Росією, становище якої матиме суттєвий вплив на їхнє майбутнє.

Перший підхід – «передусім Росія» – мав переважаючий вплив на політику адміністрацій Дж. Г. У. Буша і Б. Клінтона у 1991–1993 рр. У цей час США не виявляли інтересу до України, за винятком одного питання – її ядерного роззброєння. З 1994 р. підходи Вашингтона до відносин з Україною змінилися. Паралельно відбулося охолодження американсько-російських відносин.

Поштовхом до поліпшення американсько-українських взаємин стало підписання тристоронньої угоди про без'ядерний статус України. Проте головними, більш глибинними і довготерміновими чинниками американської уваги та прихильності до України, за аналізом відомого українського американіста Є. Камінського, стали: розуміння того, що із завершенням «холодної війни» ситуація в Європі за деякими параметрами ускладнилась, а Україна як держава, розташована у центрі континенту, має важливе значення; поступове наростання великодержавницьких тенденцій у політичному житті Росії; сприйняття слушності ідеї З. Бжезінського про те, що з поверненням України до складу Росії остання механічно стає «імперією»; усвідомлення взаємозв'язку стабільного розвитку

України із безпекою у Східно-Центральній Європі, інтерес до якої у США є традиційним [2].

Найбільш повно стратегічне значення України для США розкрив впливовий американський політолог З. Бжезінський у резонансній праці «Велика шахівниця». У ній він надав переконливі аргументи на користь більш диверсифікованого підходу США до держав пострадянського простору на противагу концепції «передусім Росія». Адже, хоч першочергові завдання США полягали у зменшенні можливості політичної анархії в Росії чи повернення її до ворожого диктаторства, їхні довготермінові цілі передбачали сприяння демократичним трансформаціям і економічному одужанню Росії. При цьому необхідно було уникнути відновлення Євразійської імперії, яка могла б перешкоджати реалізації основної геостратегічної мети США – створення ширшої євроатлантичної системи та формування її стабільних і безпечних відносин з Росією [4, р. 87].

США потребували демократичної Росії як важливого міжнародного партнера, проте імперська Росія не могла бути демократичною [4, р. 104]. Офіційні документи Росії, доктрина євразійства, негативна реакція Кремля на розширення НАТО і допомогу США новим незалежним країнам з 1994 р. свідчили про наміри Москви відновити попередній вплив на пострадянському просторі у результаті його реінтеграції. Проте спротив України російській «інтеграції» у рамках СНД, Слов'янської спільноти чи Євразійського союзу не давав перетворити їх на наднаціональні структури. Без України ж, вважав З. Бжезінський, реставрована Росією імперія буде нежиттєздатною. Будь-яка євразійська спільнота без України зробить Росію більш віддаленою від Європи і все більш азійською з кожним наступним роком [4, р. 92, 113].

Геополітичний вибір Росії З. Бжезінський пов'язував з Україною. «Якщо Україна виживе як незалежна держава» [4, р. 121], вона стане частиною Центральної Європи, а не Євразії, і матиме повні зв'язки з НАТО і Європейським Союзом. Прийняття Росією цих зв'язків визначить також її вибір – чи буде вона частиною Європи, що може стати поворотним пунктом в її історії. Чим швидше Росія рухатиметься у бік Європи, тим швидше зникне «чорна діра» в Євразії, яка виникла з розпадом СРСР [4, р. 122].

Отже, основна причина зацікавленості Америки Україною до початку «української кризи» визначалася стратегічними розрахунками, пов'язаними з її важливим геостратегічним розташуванням між Росією і Європою. Стан російсько-українських відносин був важливим індикатором напрямку розвитку Росії і перспектив її взаємодії з Європою.

З початком у 2013 р. «української кризи», що мала на той час внутрішній характер, відомий американський експерт-міжнародник Аарон Коен аргументував необхідність залучення США в українські справи тим, що: по-перше, близько 1 млн американців і 1,5 млн канадців мають українське походження; Україна є найбільшою європейською державою з населенням 45 млн людей; по-друге, Україна є геополітично важливою країною. Вона розташована на кордонах з членами НАТО Румунією, Угорщиною, Словаччиною і Польщею, має довгу берегову лінію у Чорному морі, непрямий вихід до Середземномор'я, російську військово-морську базу в Севастополі, великі порти, потужний сільськогосподарський потенціал, розвинуту важку промисловість, включаючи виробництво систем запуску ракет і найбільших у світі вантажних літаків. Головна

причина необхідності залучення США в українські справи витікала з перших двох – Росія продовжувала розглядати Україну як сферу свого впливу. Оскільки В. Путін взявся за реалізацію проекту Євразійського союзу, «збирання земель», якими Москва володіла в минулому, Україна стала її основною ціллю [5].

Агресія Росії проти України, що призвела до анексії Криму і відокремлення від України частини Донбасу, порушила найважливіше правило повоєнної європейської безпеки – неприпустимість використання сили для зміни міжнародних кордонів. Будучи спадкоємницею СРСР, Росія розпочала ревізію міжнародного порядку, що сформувався після його розпаду, у своїх інтересах. Цим вона кинула прямий виклик Америці, для якої підтримка і зміцнення міжнародного порядку, ґрунтованого на правилах, обов'язкових для виконання усіма сторонами, є одним з пріоритетів зовнішньої політики [11, р. 2, 10].

Одним з напрямків російського ревізійонізму є відновлення сфери впливу Росії на пострадянському просторі, що здійснюється силовими методами. Іншим – руйнування Європейського Союзу, результатом чого має стати повернення до геополітичної ситуації початку 1990-х рр.

У 1990-х рр. на Заході була поширеною думка, що безпека Європи не гарантована, доки частиною європейської системи безпеки не стане Росія. Спочатку існували надії, що розвиток Росії еволюціонуватиме у бік визнання і підтримки європейських цінностей, проте за президентства В. Путіна Росія створила власну авторитарну модель капіталістичного розвитку, альтернативну демократичному лібералізму, стала на шлях агресивного націоналізму і конфронтації із Заходом [15].

Оскільки Росія проголосила право захищати етнічних росіян і російськомовне населення, де б вони не проживали, найбільшою небезпекою для Європи і США є її можливі дії щодо членів НАТО Естонії і Латвії, де проживає численна російська етнічна меншина. Необхідність виконувати свої зобов'язання перед європейськими союзниками по НАТО призведе до прямого конфлікту між США і Росією, який досі має опосередкований характер [14].

Після анексії Росією Криму і переростання «української кризи» в міжнародну С. Пайфер, посол США в Україні в 1998–2000 рр., у свідченні перед сенатським комітетом з міжнародних справ аргументував необхідність надання Америкою підтримки Україні трьома причинами.

По-перше, дії Росії руйнують повоєнний порядок в Європі. Незаконна анексія Криму стала найбільшим захопленням земель в Європі з 1945 р. Якщо Росія не відчує наслідків такої поведінки, існує загроза, що В. Путін здійснити інші дії, які загрожуватимуть європейській безпеці й стабільності [13]. Отже, знову підтримку України поставлено в контекст забезпечення європейської безпеки.

По-друге, підтримка США України обумовлюється їхніми зобов'язаннями перед нею за Будапештським меморандумом 1994 р. [1]. Під тиском Вашингтона Україна відмовилася від ядерної зброї, після чого США, разом з Росією і Великою Британією, надали їй гарантії поваги суверенітету, незалежності і територіальної цілісності, не використання проти неї сили чи загрози силою. Нелегальне захоплення і анексія Росією Криму було грубим порушенням її зобов'язань за цим документом, так само як і підтримка сепаратистів у східній Україні.

Третій (але перший у списку) аргумент С. Пайфера полягав у тому, що Україна заслуговувала на підтримку, оскільки понад два десятиліття була гарним

міжнародним партнером США. Після розпаду СРСР вона погодилася передати Росії свій ядерний арсенал. У 1998 р. на вимогу США вона відмовилася від участі у проєкті будівництва ядерної електростанції в Ірані. У 2003 р. після скинення С. Хусейна Київ підтримав звернення США направити війська до сил коаліції в Іраку. Україна забезпечила близько 2000 військових, четвертий найбільший контингент у цій країні. У 2012 р. у відповідь на міжнародні зусилля консолідувати запаси високозбагаченого урану і плутонію вона вивезла свій останній високозбагачений уран [13].

З часу закінчення Другої світової війни Америка є гарантом безпеки багатьох держав світу. Союзи і партнерства за її участю є критично важливою складовою міжнародної системи безпеки. Неспроможність виконати свої зобов'язання перед Україною підірве довіру до гарантій Америки у сфері безпеки не лише з боку її союзників і партнерів, але й держав, яких Вашингтон намагається схилити до поступок в інтересах міжнародної безпеки (наприклад, КНДР).

Урегулювання «української кризи» є важливим випробуванням глобального лідерства США. У багатополосному світі глобальної доби, що характеризується розпорошенням сили між різними державами і недержавними акторами, Америка залишається єдиною державою, здатною виконувати ці функції. Проте, якщо у 1990-х рр. це не викликало ніяких сумнівів, після терактів 11 вересня 2001 р., інтервенції в Ірак і глобальної фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. ситуація суттєво змінилася. В умовах відносного послаблення США і посилення в світі антиамериканських настроїв піднялися нові «центри сили», результатом чого став більш небезпечний «постамериканський» світ.

Б. Обама прийшов у Білий дім під гаслом відновлення американського лідерства [12], і йому вдалося багато зробити у цьому напрямку. Передусім – відновити економічну могутність Америки, що є критично важливим джерелом її міжнародного впливу. За президентства Б. Обами було також сформовано нові підходи до глобального лідерства США як «колективного» на основі поглиблення і створення нових партнерських взаємин у кожному регіоні, здійснення мобілізації якомога ширшого кола партнерів для вирішення спільних проблем [10, р. 3-4], адже загрози безпеці усе більшою мірою мають транснаціональний характер, що вимагає колективних дій усіх зацікавлених держав.

Стратегія національної безпеки 2015 р. акцентує на прийнятті Америкою своєї «виняткової ролі і відповідальності» на міжнародній арені, а також на її унікальній можливості мобілізувати і вести за собою міжнародну спільноту для протидії викликам глобальній безпеці. Проте агресія Росії проти України, хаос на Близькому Сході, гостра криза Європейського Союзу, періодичне загострення ситуації на Корейському півострові, постійне напруження в Південно-Китайському морі тощо свідчать про надзвичайну складність здійснення лідерства в умовах існування численних «центрів сили», що реалізують свої егоїстичні інтереси.

Хоч Вашингтон відкидає тезу про початок нової «холодної війни» у міжнародних відносинах через потребу продовжувати співпрацю з Росією з багатьох проблем сучасності, її ознаки – відновлення ідеологічного протистояння, боротьби за цінності, й військового будівництва європейських держав для зміцнення своєї обороноздатності перед російською загрозою – є очевидними. Голосування у Генеральній Асамблеї ООН з питання про російську агресію в Україні засвідчило підтримку Росії групою держав, що займають

антиамериканську позицію, і бачать її своїм потенційним союзником. Тож протистояння між Заходом і Сходом відновилося, проте за інших, більш небезпечних умов.

У світі XXI століття нові «центри сили» і країни, що розвиваються, вливаються в міжнародну систему на власних умовах, часто в обхід США, формують регіональні і глобальні структури без їхньої участі (БРІКС, Шанхайська організація співробітництва, «АСЕАН+3», Азійський інфраструктурний інвестиційний банк тощо). Водночас міжнародна ситуація є менш контрольованою через стрімке пришвидшення глобальних трансакцій і зростання можливостей впливу на неї з боку недержавних акторів (терористичних організацій, міжнародних злочинних угруповань, хакерів тощо), що ускладнює менеджмент криз.

В умовах схильності багатьох європейських лідерів до компромісу з Росією заради забезпечення енергетичних потреб і економічних інтересів своїх держав вплив Америки на результат «української кризи» є вирішальним. Це не одна з поточних криз, яку можна уладнати шляхом взаємоприйняттого компромісу з Росією, як дехто пропонує [8].

Невдача Америки захистити Україну не лише засвідчить її слабкість як глобального лідера, але і створить небезпечний прецедент у міжнародних відносинах щодо можливості безкарного досягнення «великими» державами своїх національних цілей шляхом силової політики.

«Українська криза» є результатом російської політики ревізіонізму, що робить її скоріше російською кризою [17], жертвою якої стала Україна. На її місці може бути будь-яка інша держава. Тож урегулювання цієї кризи полягає не лише у порятунку України, але передусім у тому, щоб зупинити російський ревізіонізм, зберегти і зміцнити сучасну міжнародну систему.

Компроміс з Росією за рахунок України означатиме її перемогу не лише над нашою державою, але й над ліберальним Заходом і його системою цінностей. Новий світ, що виникне у результаті такого компромісу, буде світом без правил, оснований на силевій політиці. Результатом буде перекроювання кордонів, насилля і хаос.

Причини підтримки Америкою України слід також шукати у ліберальних цінностях (демократія, політична й економічна свобода, права людини), які лежать в основі її державного і суспільного ладу, і вважаються американцями універсальними. Положення про сприяння поширенню цих цінностей в усьому світі включає кожна Стратегія національної безпеки США, основоположний документ, що окреслює бачення адміністрацією проблем у сфері безпеки і шляхів протидії їм. Забезпечення безпеки і процвітання США, з одного боку, і підтримка демократії й економічної свободи в світі, з іншого, визначаються у цьому документі як взаємозалежні й взаємно доповнювані цілі.

Згідно зі Стратегією національної безпеки першої адміністрації Б. Обами (2010 р.), Америка підтримує поширення демократії і прав людини за кордоном, оскільки уряди, які поважають такі цінності, є більш справедливими, мирними і легітимними, а політичні системи – більш стабільними і безпечними; демократичні нації є більш успішними, їхній розвиток сприяє реалізації національних інтересів США; вони є друзями США, з ними легше досягти консенсусу для протидії спільним проблемам [10, р. 35, 37].

Ці положення лежать в основі теорії «демократичного миру», що має значний вплив на формування зовнішньої політики США. Згідно з нею, демократичні нації не воюють між собою, вони є гарними сусідами і більш надійними партнерами на міжнародній арені.

Стратегія національної безпеки 2015 р. акцентує на важливості захисту Америкою цінностей в умовах значних змін, що відбуваються у глобальному стратегічному середовищі, для ефективного реалізації свого лідерства [11, р. 5]. Революція гідності в Україні справедливо характеризується у цьому документі як боротьба громадян за свободу і цінності української держави, якій протистоять прихильники дискредитованого авторитарного режиму. Водночас він визнає загрози національній безпеці США з боку авторитарних держав, свідченням яких є агресія Росії проти України і поява Ісламської держави (ІДІЛ) під час громадянської війни у Сирії [11, р. 19].

Америка підтримує право України на самовизначення і обрання напрямку свого розвитку, керуючись принципом, сформульованим у знаменитих «Чотирнадцяти пунктах» Вудро Вільсона майже сто років тому. Більше того, вона зацікавлена в успіху України, у перетворенні її на процвітаючу європейську державу, що дозволить їй стати моделлю для інших держав пострадянського простору, включаючи Росію [7; 3].

Проте для того, щоб стати такою моделлю, Україна повинна скористатися можливостями, наданими міжнародною підтримкою, щоб здійснити довгоочікувані політичні й економічні реформи. Міра і тривалість підтримки України Америкою напряму залежить від динаміки її внутрішньої трансформації.

Отже, необхідність підтримки України обумовлюється національними інтересами і стратегічними розрахунками США, які можна узагальнити термінами «безпека», «зобов'язання», «лідерство», «цінності». Америка підтримує Україну передусім в інтересах власної безпеки, захисту своїх союзників у Європі, основоположних цінностей і принципів, на яких основана сучасна ліберальна глобальна архітектура. Ця підтримка демонструє лідерство Америки у справі збереження і зміцнення світового порядку, оснований на правилах. Так звана «українська», а насправді російська криза є свідченням значних змін, що відбулися в світі з початку XXI ст. Її результати визначають, якими будуть правила гри у світовій політиці, міжнародний порядок і місце у ньому Америки.

Література

1. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_158.

2. Українська державність у XX столітті (історико-політологічний аналіз) / За ред. О. Дергачова, ін. – К.: Політична думка, 1996. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/ukrxx/zmist.htm>.

3. Asmus, Ronald D. Europe's Eastern Promise. Rethinking NATO and EU Enlargement / Ronald D. Asmus // Foreign Affairs. – 2009. – January/February. [Electronic resource]. – URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/2008-01-01/europes-eastern-promise>.

4. Brzezinski, Zbigniew. The Grand Chessboard. American Primacy and its Geostategic Imperatives / Zbigniew Brzezinski. – New York: Basic Books, 1997. – 223 p.

5. Cohen, Ariel. The U. S. Should Lead on Ukraine / Ariel Cohen. [Electronic resource]. – URL: <http://www.heritage.org/research/reports/2013/12/the-us-should-lead-on-ukraine>.

6. Haran, Olexiy. “Disintegration of the Soviet Union and the U.S. Position on the Independence of Ukraine”. Discussion Paper 95-09, Center for Science and International Affairs, John F. Kennedy School

of Government, Harvard University, August 1995 / Olexiy Haran. [Electronic resource]. – URL: http://belfercenter.ksg.harvard.edu/publication/2933/disintegration_of_the_soviet_union_and_the_us_position_on_the_independence_of_ukraine.html.

7. Karatnycky, Adrian and Alexander J. Motyl. The Key to Kiev. Ukraine's Security Means Europe's Stability / Adrian Karatnycky, Alexander J. Motyl // Foreign Affairs. – 2009. – May/June. [Electronic resource]. – URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/2009-05-01/key-kiev>.

8. Kotkin, Stephen. The Resistible Rise of Vladimir Putin. Russia's Nightmare Dressed like a Daydream / Stephen Kotkin // Foreign Affairs. – 2015. – March/April. [Electronic resource]. – URL: http://www.foreignaffairs.com/articles/143037/stephen-kotkin/the-resistible-rise-of-vladimir-putin?cid=nlc-foreign_affairs_this_week-022615-the_resistible_rise_of_vladimi_5-022615&sp_mid=48114338&sp_rid=bmF0YWxpeWFfZ29yb2RuaWFAeWFob28uY29tS0.

9. Kuzio, Taras. Ukraine's Relations with the West: Disinterest, Partnership, Disillusionment / Taras Kuzio // European Security. – 2003, Summer. – Vol. 12, No. 2. – P. 21-44.

10. National Security Strategy. The White House, May 2010. – Washington D.C., 2010. [Electronic resource]. – URL: https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.

11. National Security Strategy. The White House, February 2015. – Washington D.C., 2015. [Electronic resource]. – URL: http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy.pdf.

12. Obama, Barack. Renewing American Leadership / Barack Obama // Foreign Affairs. – 2007. – July-August. – URL: <http://www.foreignaffairs.com/articles/62636/barack-obama/renewing-american-leadership>.

13. Pifer, Steven. Ukraine, Russia and the U.S. Policy Response. Testimony. June 5, 2014 / Steven Pifer. [Electronic resource]. – URL: <http://www.brookings.edu/research/testimony/2014/06/05-ukraine-russia-us-policy-response-pifer>.

14. Preserving Ukraine's Independence, Resisting Russian Aggression: What the United States and NATO Must Do. Report. February 2015 / Steven Pifer, Strobe Talbott, Ambassador Ivo Daalder, Michele Flournoy, Ambassador John Herbst, Jan Lodal, Admiral James Stavridis and General Charles Wald. [Electronic resource]. – URL: http://www.brookings.edu/~media/research/files/reports/2015/02/ukraine%20independence%20russian%20aggression/ukrainereport_february2015_final.pdf.

15. Russia, its Neighbors, and the Future of Post-Cold War Europe. February 17, 2010 / Speakers: Ronald D. Asmus, Executive Director, Transatlantic Center, German Marshall Fund of the United States; Adrian Karatnycky, Senior Fellow, Atlantic Council of the United States; Ian A. Bremmer, President, Eurasia Group. [Electronic resource]. – URL: <http://www.cfr.org/russia-and-central-asia/russia-its-neighbors-future-post-cold-war-europe/p34706>.

16. The Limited Partnership: Building a Russian-US Security Community / Ed. by James E. Goodby and Benoit Morel. – Oxford : Oxford Univ. Press ; Stockholm : Stockholm International Peace Research Institute, 1993. – 317 p.

17. US Policy Options in Ukraine. [Electronic resource]. – URL: http://www.cfr.org/campaign2016/?cid=nlc-dailybrief-daily_news_brief--link29-20160104&sp_mid=50384860&sp_rid=bmdvckB1a3IubmV0S0#/russia.

Надійшла до редколегії 04.09.2016

Nataliya Gorodnia, Doctor of History, Associate Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.

WHY SHOULD AMERICA SUPPORT UKRAINE?

***Abstract.** The paper reveals principal factors of the U.S. support of Ukraine during Russia's aggression and the place of Ukraine in the system of the U.S. national interests. The author argues that before Russia's aggression Washington prioritized relations with Russia to other post-Soviet nations, including Ukraine. The U.S. interests to Ukraine before the crisis, besides its nuclear disarmament, were caused mainly by geopolitical calculations. Because of Ukraine's strategic location between Russia and Europe, developments in Ukrainian-Russian relations indicated trends in Russia's policy and the prospects of its interactions with Europe.*

The reasons of America's support of Ukraine during the "Ukrainian crisis" are generalized in terms of ensuring security, fulfillment of international commitments, realization of leadership, and protection of values. The U.S. should support Ukraine because of 1) Russia's gross violation of international norms that ruins post-war order in Europe and threatens European security; 2) the U.S.' obligations to Ukraine according to 1994 Budapest Memorandum; 3) America's status as a global leader that oblige it to protect and strengthen a rules-based international order, including the rights of small and medium nations in it; 4) its political traditions of promotion democratic and liberal values, embodied in the Ukrainian "Revolution of Dignity".

So called "Ukrainian" crisis is actually the Russia's one as it caused by Kremlin's revisionist policy. It reveals essential changes in the 21st century world. The U.S. support of Ukraine means a defense of fundamental values and norms that shape contemporary liberal global architecture. The results of the crisis will determine the rules in world politics, fundamental features of the international order, and the U.S. role in it.

Key words: *Russia's aggression against Ukraine, the U.S. policy towards Ukraine.*

УКД 94(477):341.222(73)

Наталія Ковальчук,
доктор філософських наук, професор,
Київський університет імені Бориса Грінченка

ФЕНОМЕН ДЕМОКРАТІЇ В КОНТЕКСТІ КОРДОННОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ ТА США

Анотація. *Метою даної статті є репрезентація аналогових процесів формування демократичних традицій в історії США та України в контексті кордонного статусу цих країн. Людина пограниччя, піонер і ковбой, стала в багатьох аспектах репрезентативним американцем і засновником американської демократії. Українською людиною пограниччя був козак, який у XVI–XVII століттях став репрезентативним типом свого народу. Підґрунтям демократії в Україні були козацькі спільноти, а у США – англійські громади. Подальший розвиток демократії потребував великих міст як бази державотворення. Важливу роль у розвитку української та американської демократії відігравали міста. Великі зміни в демократичному розвитку міст пов'язані з прийняттям і упровадженням Магдебурзького права. Принципи американської демократії були започатковані в містах на східному узбережжі США. Американські міста виступали як великі асамблеї, де, як і в Україні, населення користувалося правом місцевої самоуправи, мало своє право, суд, приватну свободу. Україна здобула свою свободу і незалежність проти королівської влади Польщі в ході української національно-визвольної боротьби, а США в ході американської революції виступали за свободу і незалежність проти королівської влади Англії.*

Ключові слова: *демократія, вільна індивідуальність, історичні паралелі, прикордонний статус України та США.*

Проблема демократії своїм корінням сягає початку цивілізаційного процесу всесвітньої історії. Як відомо цей процес почався з виникнення держави. Саме її поява створила новий цивілізаційний аспект – аспект політичної історії, яка має різні форми правління та суспільного устрою. Серед цих форм суспільного устрою особливого значення набула демократія. У сучасному світі демократія трактується у напрямі врахування думок меншості, у першу чергу тих, хто орієнтується на нестандартну ситуацію. Тим самим у системі сучасної демократії на передній план висуваються принципи плюралізму, свободи, правової держави та толерантності. В